

**ÇERKEZKÖY TİCARET VE SANAYİ ODASI
EKONOMİK, TİCARİ, BEŞERİ, SOSYAL VE
FİNANSAL BİLGİLER
EYLÜL-1**

8 EKİM 2018

**İLKNUR İNAL
ULUSLARARASI İLİŞKİLER UZMANI**

I. İçindekiler

1. EKONOMİK VERİLER; ENFLASYON VERİLERİ	4
1.1.1. TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANI, EYLÜL 2018.....	5
1.1.2. YURT İÇİ ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANI, EYLÜL 2018	5
2. EKONOMİK VERİLER; GÜVEN ENDEKSLERİ.....	7
2.1. EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ, EYLÜL 2018	7
2.1.1. EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ, SEKTÖREL VE DEĞİŞİM ORANLARI, EYLÜL 2018.....	7
2.2. TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ, EYLÜL 2018	8
2.3. TEPAV PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ, EYLÜL 2018	10
2.3.1. TEPAV PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANLARI, EYLÜL 2018.....	10
3. EKONOMİK VERİLER; DIŞ TİCARET.....	12
3.1 İTHALAT- İHRACAT, EYLÜL 2018	12
3.2. İHRACATÇI FİRMALARIN KANUNİ MERKEZLERİ BAZINDA İHRACAT PERFORMANSI, EYLÜL 2018 (1000 \$)	15
3.3. İLİMİZDEKİ İHRACATÇI FİRMALARIN SEKTÖR İHRACAT PERFORMANSI, EYLÜL 2018 (1000 \$)	16
3.4. İLİMİZDEKİ İHRACATÇI FİRMALARIN ÜLKE İHRACAT PERFORMANSI, EYLÜL 2018 (1000 \$) ...	17
3.5. İLİMİZE GÖRE ÖNEMLİ SEKTÖRLER BAZINDA ÜLKEMİZİN İLK 5 ÜLKE İHRACAT PERFORMANSI, EYLÜL 2018 (1000 \$)	18
4. BEŞERİ-EKONOMİK VERİLER; İSTİHDAM	19
4.1. İŞGÜCÜ GİRDİ ENDEKSİ, II. ÇEYREK NİSAN-HAZİRAN 2018	19
4.1.1. İŞGÜCÜ GİRDİ VE MALİYETİ ENDEKSLERİ VE DEĞİŞİM ORANLARI, II. ÇEYREK: NİSAN-HAZİRAN, 2018 [2015=100]	19
5. BEŞERİ ARAŞTIRMALAR; SAĞLIK HARCAMALARI İSTATİSTİKLERİ 2017	20
6. KULLANILAN VERİLERİN KAYNAKLARI.....	21

II.GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Tüketici Fiyat Endeksi.....	4
Grafik 2: Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi.....	6
Grafik 3: Ekonomik Güven Endeksi.....	7
Grafik 4: Tüketici Güven Endeksi	9
Grafik 5: Perakende İşlerin Geçen Yılın Aynı Ayına Göre Durumu	11
Grafik 6: Tepe'nin Alt Sektör Bazında Değişiminin Geçen Yılın Aynı Ayına Göre Durumu.....	12
Grafik 7: İhracat.....	14
Grafik 8: İthalat.....	15
Grafik 9: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı.....	15

III.TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Tüketici Fiyat Endeksi Değişim Oranı.....	5
Tablo 2: Bölgemizde Ana Harcama Grupları Bazında Endeks.....	5
Tablo 3: Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi Değişim Oranı.....	6
Tablo 4: Ekonomik Güven Endeksi, Alt Kalemleri Ve Değişim Oranları.....	7
Tablo 5: Tüketici Güven Endeksi, Alt Kalemleri Ve Değişim Oranları.....	9
Tablo 6: TEPAV Perakende Güven Endeksi Değişim Oranları.....	10
Tablo 7: İhracatçı Firmaların Kanuni Merkezleri Bazında İhracat Performansı.....	16
Tablo 8: İlimizdeki İhracatçı Firmaların Sektör İhracat Performansı.....	17
Tablo 9: İlimizdeki İhracatçı Firmaların Ülke İhracat Performansı.....	18
Tablo 10: İlimize Göre Önemli Sektörler Bazında Ülkemizin İlk 5 Ülke İhracat Performansı.....	19
Tablo 11: Mevsim Ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Endeksler Ve Değişim Oranları.....	20
Tablo 12: Yetişkinlerin Eğitime Katılım Oranları.....	22

1. EKONOMİK VERİLER; ENFLASYON VERİLERİ

1.1. Tüketici Fiyat Endeksi, Eylül 2018

Tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık %6,30 arttı

TÜFE’de (2003=100) 2018 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre %6,30, bir önceki yılın Aralık ayına göre %19,37, bir önceki yılın aynı ayına göre %24,52 ve on iki aylık ortalamalara göre %13,75 artış gerçekleşti.

Aylık en yüksek artış %11,41 ile ev eşyası grubunda oldu

Ana harcama grupları itibariyle 2018 yılı Eylül ayında endekste yer alan gruplardan, ulaşıtırmada %9,15, çeşitli mal ve hizmetlerde %7,42, eğlence ve kültürde %6,62 ve gıda ve alkolsüz içeceklerde %6,40 artış gerçekleşti.

Aylık en az artış gösteren grup %0,07 ile alkollü içecekler ve tütün oldu

Ana harcama grupları itibariyle 2018 yılı Eylül ayında endekste düşüş gösteren grup olmadı. Ana harcama gruplarından alkollü içecekler ve tütün %0,07 ile en az artış gösteren grup oldu.

Yıllık en fazla artış %37,28 ile ev eşyası grubunda gerçekleşti

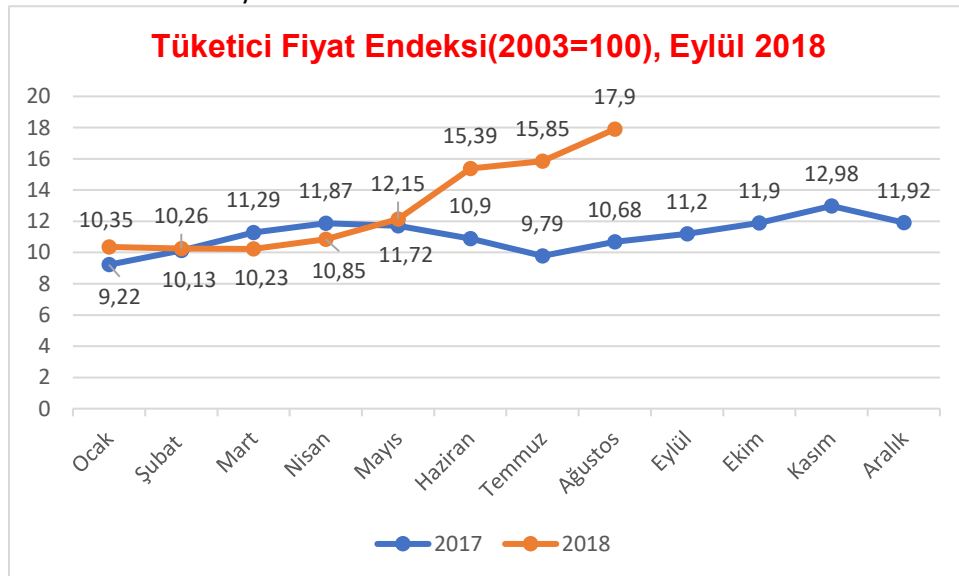
TÜFE’de, bir önceki yılın aynı ayına göre ulaşıtırma %36,61, çeşitli mal ve hizmetler %30,61, gıda ve alkolsüz içecekler %27,70 ve konut %21,84 ile artışın yüksek olduğu diğer ana harcama gruplarıdır.

Aylık en yüksek artış %8,12 ile TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)’de oldu

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) 2. Düzey’de bulunan 26 bölge içinde, bir önceki yılın Aralık ayına göre en yüksek artış %22,88 ile TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) bölgesinde, bir önceki yılın aynı ayına göre en yüksek artış %28,30 ile TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) bölgesinde ve on iki aylık ortalamalara göre en yüksek artış %15,32 ile TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) bölgesinde gerçekleşti.

Eylül 2018’de endekste kapsanan 407 maddeden; 50 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 339 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 18 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

Grafik 1: Tüketici Fiyat Endeksi

Kaynak: TÜİK

1.1.1. TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANI, EYLÜL 2018

Tablo 1: Tüketici Fiyat Endeksi Değişim Oranı

	Eylül 2018	Eylül 2017
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	6,30	0,65
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	19,37	7,29
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	24,52	11,20
On iki ayın ortalamalarına göre değişim oranı (%)	13,75	9,98

Kaynak: TÜİK

1.2. Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi, Eylül 2018

Yurt içi üretici fiyat endeksi aylık %10,88 arttı

Yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE), 2018 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre %10,88, bir önceki yılın Aralık ayına göre %38,96, bir önceki yılın aynı ayına göre %46,15 ve on iki aylık ortalamalara göre %21,36 artış gösterdi.

Sanayinin dört sektörünün bir önceki aya göre değişimleri; madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %5,65, imalat sanayi sektöründe %9, elektrik ve gaz sektöründe %40,21 ve su sektöründe %0,65 artış olarak gerçekleşti.

Aylık en fazla artış elektrik ve gaz sektöründe gerçekleşti

Bir önceki aya göre en fazla artış; %40,21 ile elektrik ve gaz, %16,95 ile ham petrol ve doğal gaz, %13,74 ile kimyasallar ve kimyasal ürünler olarak gerçekleşti.

Ana sanayi gruplarında aylık en fazla artış enerjide gerçekleşti

Ana sanayi grupları sınıflamasına göre 2018 yılı Eylül ayında aylık ve yıllık en fazla artış enerjide gerçekleşti.

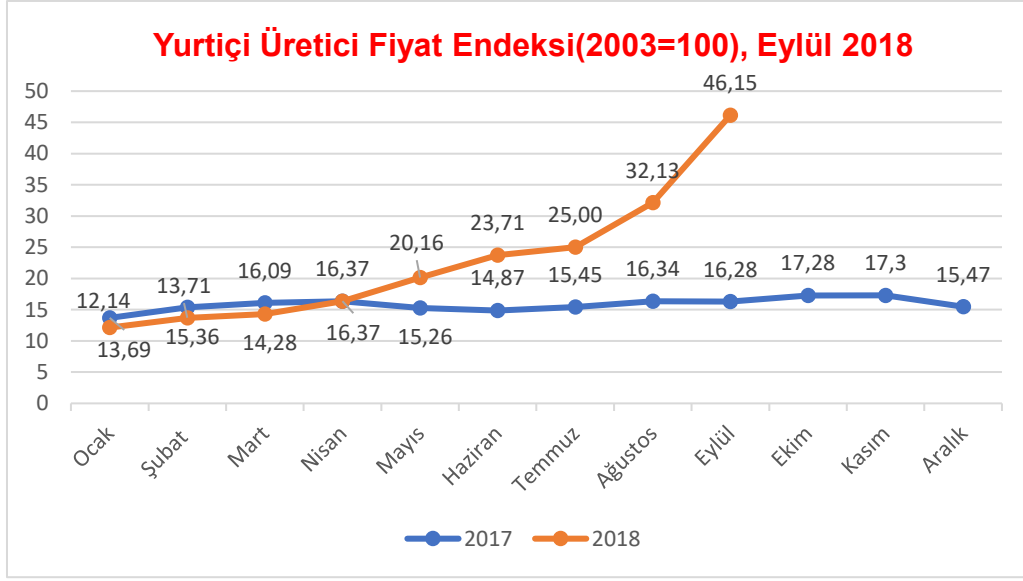
1.1.2. YURT İÇİ ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANI, EYLÜL 2018

Tablo 3: Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi Değişim Oranı

	Eylül 2018
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	10,88
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	38,96
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	46,15
On iki ayın ortalamalarına göre değişim oranı (%)	21,36

Kaynak: TÜİK

Grafik 2: Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi

Kaynak: TÜİK

AÇIKLAMALAR: (ÜFE), Belirli bir referans döneminde ülke ekonomisinde üretimi yapılan ve yurtiçine satışı konu olan ürünlerin, üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişikliklerini ölçen fiyat endeksidir. TÜFE ile ÜFE arasındaki temel fark, fiyat derlenen birimlerde ortaya çıkmaktadır.

- TÜFE'de fiyatlar, üreticilerin yanı sıra toptan satış noktalarından da (sebze, meyve ve balık hâllerinden) derlenmektedir. Toptan eşya fiyatlarına Katma Değer Vergisi (KDV) gibi vergiler dahil edilmektedir.
- ÜFE'de, fiyatların özellikle üreticilerden derlenmesi esastır ve ürün fiyatları vergiler hariç, yurtiçi peşin satış fiyatlarıdır.

2. EKONOMİK VERİLER; GÜVEN ENDEKSLERİ

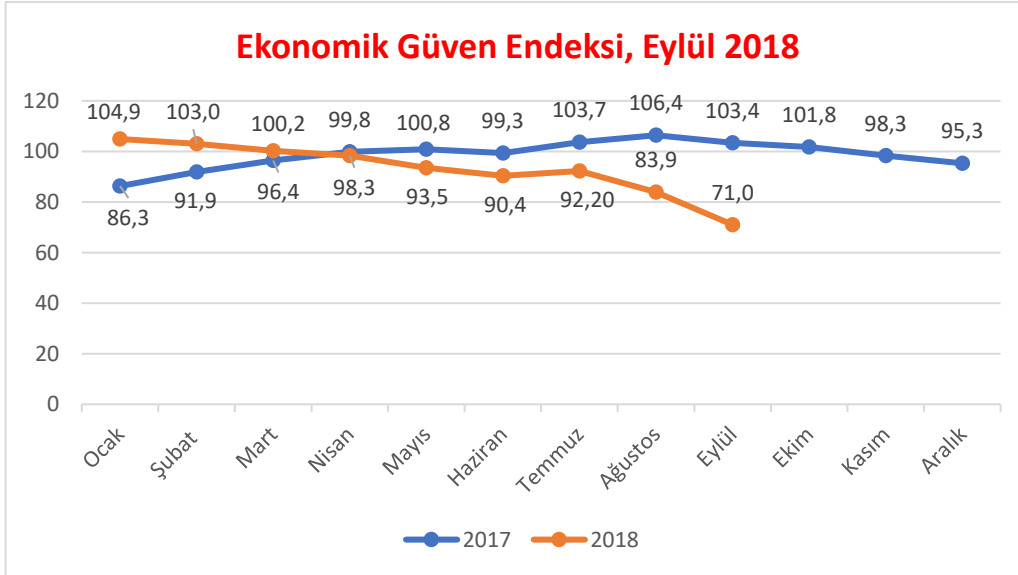
2.1. EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ, EYLÜL 2018

Ekonomik güven endeksi 71 oldu

Ekonomik güven endeksi Eylül ayında bir önceki aya göre %15,4 oranında azalarak 83,9 değerinden 71 değerine düştü. Ekonomik güven endeksindeki düşüş, tüketici, reel kesim (imalat sanayi), hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörü güven endekslerindeki düşüşlerden kaynaklandı.

Eylül ayında tüketici güven endeksi 59,3 değerine, reel kesim (imalat sanayi) güven endeksi 90,4 değerine, hizmet sektörü güven endeksi 79,4 değerine, perakende ticaret sektörü güven endeksi 88,5 değerine ve inşaat sektörü güven endeksi 57,3 değerine geriledi.

Grafik 3: Ekonomik Güven Endeksi

Kaynak: TÜİK

2.1.1. EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ, SEKTÖREL VE DEĞİŞİM ORANLARI, EYLÜL 2018

Tablo 4: Ekonomik Güven Endeksi, Sektörel Ve Değişim Oranları

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	09/2018	09/2018	09/2018	09/2018
Ekonomik Güven Endeksi	83,9	71,0	-9,0	-15,4
Tüketici Güven Endeksi	68,3	59,3	-6,5	-13,2
Reel Kesim Güven Endeksi	96,3	90,4	-5,1	-6,1
Hizmet Sektörü Güven Endeksi	88,0	79,4	-4,2	-9,7
Perakende Ticaret Sektörü Güven Endeksi	93,4	88,5	-4,0	-5,2
İnşaat Sektörü Güven Endeksi	68,8	57,3	-10,7	-16,7

Endeks Etkileri Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Değerlerdir. Tüketici Güven Endeksinde Mevsim Etkisi Bulunmamaktadır.

Kaynak: TÜİK

AÇIKLAMALAR

Ekonomik güven endeksi, tüketici ve üreticilerin genel ekonomik duruma ilişkin değerlendirme, beklenti ve eğilimlerini özetleyen bir bileşik endekstir. Endeks, tüketici güven endeksi ve mevsim etkilerinden arındırılmış reel kesim (imalat sanayi), hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörleri güven endekslerinin alt endekslerinin ağırlıklandırılarak birleştirilmesinden oluşmaktadır.

Ekonomik güven endeksi hesaplamasında, her bir sektörün ağırlığı o sektörün normalleştirilmiş alt endekslerine eşit dağıtılarak uygulanmakta, güven endekslerine doğrudan uygulanmamaktadır. Bu kapsamda tüketici, reel kesim, hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörlerine ait toplam 20 alt endeks hesaplamada kullanılmaktadır.

Ekonomik güven endeksinin hesaplamasında kullanılan alt endeksler her ayın ilk iki haftasında derlenen veriler kullanılarak hesaplanmaktadır.

Ekonomik güven endeksinin 100'den büyük olması genel ekonomik duruma ilişkin iyimserliği, 100'den küçük olması ise genel ekonomik duruma ilişkin kötümserliği göstermektedir.

2.2. TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ, EYLÜL 2018

Tüketici güven endeksi 59,3 oldu

Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası işbirliği ile yürütülen tüketici eğilim anketi sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi, Eylül ayında bir önceki aya göre %13,2 oranında azaldı; Ağustos ayında 68,3 olan endeks Eylül ayında 59,3 oldu.

Hanenin maddi durum beklentisi endeksi 76,7 oldu

Hanenin maddi durum beklentisi endeksi bir önceki aya göre %10,4 oranında azalarak Eylül ayında 76,7 oldu. Bu azalış, gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durumunun daha kötü olacağını bekleyenlerin artmasından kaynaklandı.

Genel ekonomik durum beklentisi endeksi 74,6 oldu

Genel ekonomik durum beklentisi endeksi Ağustos ayında 88,3 iken, Eylül ayında %15,5 oranında azalarak 74,6 değerine düştü. Bu düşüş, gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durumun daha iyi olacağı yönünde beklentisi olan tüketicilerin bir önceki aya göre azalmasından kaynaklandı.

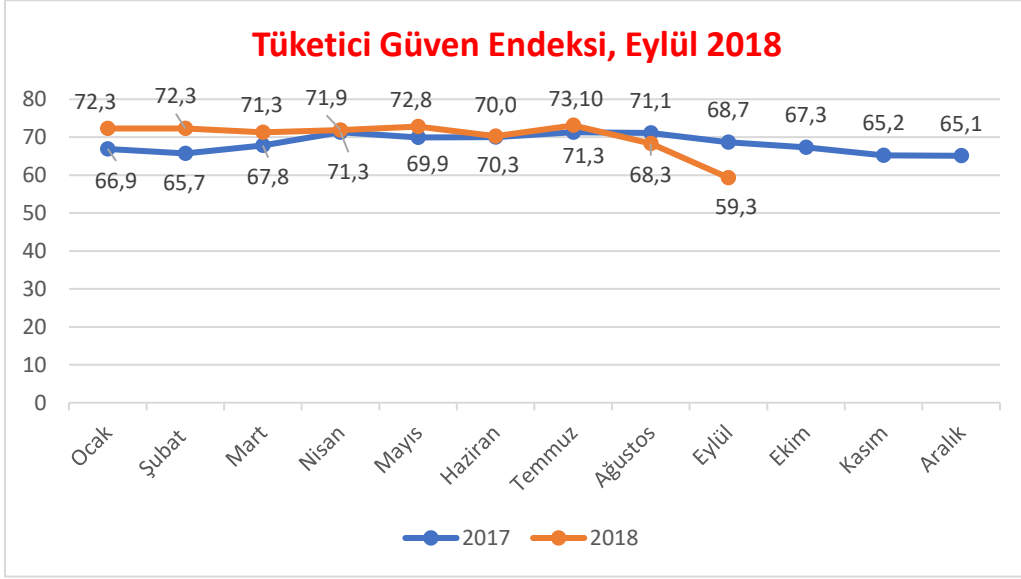
İşsiz sayısı beklentisi endeksi 67,2 oldu

İşsiz sayısı beklentisi endeksi bir önceki aya göre %9,3 oranında azalarak Eylül ayında 67,2 oldu. Bu azalış, gelecek 12 aylık dönemde işsiz sayısında düşüş bekleyenlerin azalmasından kaynaklandı.

Tasarruf etme ihtimali endeksi 18,8 oldu

Tasarruf etme ihtimali endeksi Ağustos ayında 25,3 iken, Eylül ayında %25,9 oranında azalarak 18,8 oldu. Bu azalış, gelecek 12 aylık dönemde tasarruf etme ihtimali olduğunu düşünen tüketicilerin bir önceki aya göre azalmasından kaynaklandı.

Grafik 4: Tüketici Güven Endeksi

Kaynak: TÜİK

2.2.1. TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ, ALT KALEMLERİ VE DEĞİŞİM ORANLARI, EYLÜL 2018

Tablo 5: Tüketici Güven Endeksi, Alt Kalemleri Ve Değişim Oranları

	Endeks		Bir önceki aya göre değişim oranı %	
	Ağustos 2018	Eylül 2018	Ağustos 2018	Eylül 2018
Tüketici Güven Endeksi	68,3	59,3	-6,5	-13,2
Hanenin maddi durum beklentisi	85,5	76,7	-7,0	-10,4
Genel ekonomik durum beklentisi	88,3	74,6	-8,3	-15,5
İşsiz sayısı beklentisi*	74,1	67,2	-3,6	-9,3
Tasarruf etme ihtimali	25,3	18,8	-6,6	-25,9

Kaynak: TÜİK

*İşsiz sayısı beklentisi endeksinin artması işsiz sayısı beklentisinde azalışı, azalması ise işsiz sayısı beklentisinde artışı göstermektedir. Sorgulamalar gelecek 12 aylık dönem için yapılmıştır.

AÇIKLAMALAR

Aylık tüketici eğilim anketi ile tüketicilerin maddi durum ve genel ekonomiye ilişkin mevcut durum değerlendirmeleri ile gelecek dönem beklentileri, harcama ve tasarruf eğilimleri ölçülmektedir.

Anket sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi 0-200 aralığında değer alabilmektedir. Tüketici güven endeksinin 100'den büyük olması tüketici güveninde iyimser durumu, 100'den küçük olması tüketici güveninde kötümser durumu göstermektedir.

2.3. TEPAV PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ, EYLÜL 2018

Perakendede stoklar tükendi, tedarikçilerden sipariş beklentisi düştü

Perakende güveni, Eylül ayında bir önceki aya göre 0,5 puan azalırken; bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 1,4 puan arttı. Perakende güveninin geçen aya göre sınırlı azalışında, geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimindeki düşüş etkili olurken; geçen yıla göre artışında geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimindeki artış ve mevcut stok düzeyindeki düşüş etkili oldu. Mevcut stok düzeyindeki düşüş eylül ayında da devam ederken, önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş beklentisi hem Ağustos 2018 hem Eylül 2017'ye göre azaldı. "Diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)" sektörü, Eylül ayında perakende güveninde en çok artış gösteren sektör oldu. AB-28 ve Euro Bölgesi ile karşılaştırıldığında Türkiye geçen yıla göre AB-28 ve Euro Bölgesi'nden daha iyi performans sergiledi.

Perakende güveni geçen aya kıyasla azaldı

Eylül ayında -15,1 puan değerini alan TEPE, geçen yılın aynı dönemine göre 1,4 puan artarken, geçen aya göre ise 0,5 puan azaldı. TEPE değerinin geçen aya göre azalmasında geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimi göstergesindeki düşüş etkili olurken; geçen yıla göre artışında ise geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimi göstergesindeki iyileşme ve mevcut stok düzeyindeki düşüş etkili oldu.

2.3.1. TEPAV PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANLARI, EYLÜL 2018

Tablo 6: TEPAV Perakende Güven Endeksi Değişim Oranları

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2016	1,5	-7,6	-11,8	-4,2	-10,3	-11,4	-11,0	-7,8	-11,1	-16,3	-16,5	-16,9
2017	-15,7	-24,8	-16,9	-18,5	-15,7	-14,5	-18,8	-17,6	-17,4	-15,3	-16,7	-13,2
2018	-15,2	-10,3	-11,3	-15,2	-15,9	-13,8	-10,5	-14,6	-15,1			

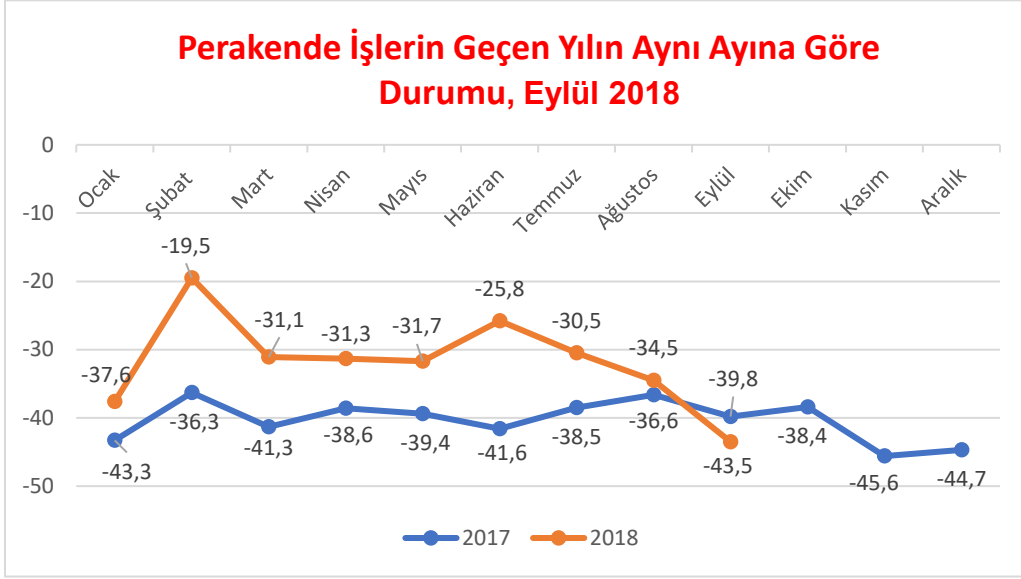
Kaynak: TEPAV

Perakendecilerin satış beklentileri geçen yıla kıyasla azaldı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Eylül 2018'de -12,1 puan oldu. Buna göre önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 2,3 puan artarken; bir önceki yılın aynı ayına göre ise 6,7 puan azaldı.

Eylül 2018'de TEPE anketi katılımcılarının yüzde 24,9'u önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme beklerken, yüzde 47,9'u işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İşlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise, yüzde 27,2 oldu.

Grafik 5: Perakende İşlerin Geçen Yılın Aynı Ayına Göre Durumu

Kaynak: TEPAV

Perakende güveni en fazla azalan sektör “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” oldu

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında Eylül 2018’de, geçen yılın aynı dönemine göre “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)”, “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar”, “birden fazla türde ürün satan market ve büyük mağazalar” ve “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektörlerinde artış; “motorlu taşıtlar”, “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri” ve “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” sektörlerinde azalış gözlemlendi. “Diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)”, “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar” ve “birden fazla türde ürün satan market ve büyük mağazalar” sektörlerindeki artış ortalamanın üzerinde gerçekleşti. “Tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” sektörü perakende güveninde en fazla azalış gösteren sektör oldu.

Grafik 6: Tepe'nin Alt Sektör Bazında Değişiminin Geçen Yılın Aynı Ayına Göre Durumu

Kaynak: TEPAV

Perakendecilerin istihdam beklentisi kötüleşti

TEPE anketine soru bazında bakıldığında Eylül 2018'de, "önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş ve istihdam beklentileri" ve "işlerin geçen yıla göre durumu" göstergeleri hem Eylül 2017'ye göre hem de Ağustos 2018'e göre azalırken, "gelecek yıl mağaza sayısı beklentisi" göstergesi arttı. "Geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu" ve "önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi" göstergeleri Eylül 2017'ye göre artış, Ağustos 2018'e göre azalış gösterdi. "Önümüzdeki 3 ayda satış beklentisi" göstergesi Eylül 2017'ye göre azalırken, Ağustos 2018'e göre arttı.

3. EKONOMİK VERİLER; DIŞ TİCARET

3.1 İTHALAT- İHRACAT, EYLÜL 2018

İhracat %22,4 arttı, ithalat %18,3 azaldı

Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı işbirliğiyle oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2018 yılı Eylül ayında, 2017 yılının aynı ayına göre %22,4 artarak 14 milyar 456 milyon dolar, ithalat %18,3 azalarak 16 milyar 326 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Dış ticaret açığı %77,1 azaldı

Eylül ayında dış ticaret açığı %77,1 azalarak 1 milyar 869 milyon dolara geriledi. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2017 Eylül ayında %59,1 iken, 2018 Eylül ayında %88,5'e yükseldi.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ihracat %1,3 arttı

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre; 2018 Eylül ayında bir önceki aya göre ihracat

%1,3 arttı, ithalat %3,9 azaldı. Takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ise; 2018 yılı Eylül ayında önceki yılın aynı ayına göre ihracat %16,3 arttı, ithalat %22,8 azaldı.

Avrupa Birliği'ne ihracat %24,4 arttı

Avrupa Birliği'ne (AB-28) yapılan ihracat, 2017 yılının aynı ayına göre %24,4 artarak 7 milyar 322 milyon dolar olarak gerçekleşti. AB'nin ihracattaki payı 2017 Eylül ayında %49,9 iken, 2018 Eylül ayında %50,6 oldu.

En fazla ihracat yapılan ülke Almanya oldu

Almanya'ya yapılan ihracat 2018 Eylül ayında 1 milyar 421 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla 1 milyar 56 milyon dolar ile Birleşik Krallık, 816 milyon dolar ile İtalya ve 719 milyon dolar ile Irak takip etti.

İthalatta ilk sırayı Rusya aldı

Rusya'dan yapılan ithalat, 2018 yılı Eylül ayında 1 milyar 721 milyon dolar oldu. Bu ülkeyi sırasıyla 1 milyar 510 milyon dolar ile Çin, 1 milyar 413 milyon dolar ile Almanya ve 1 milyar 107 milyon dolar ile ABD izledi.

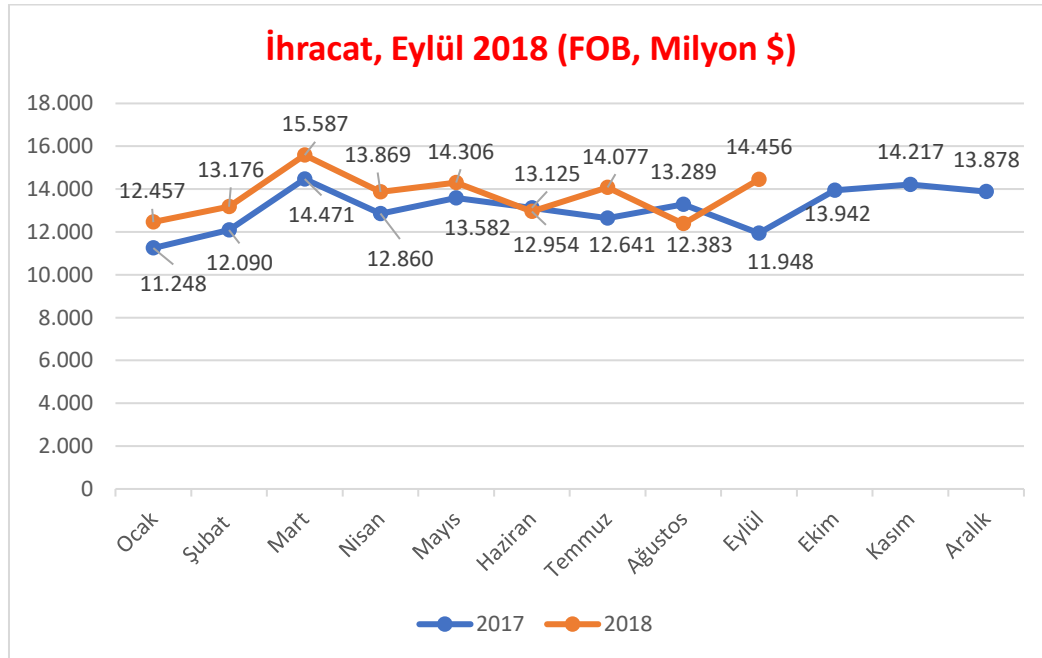
Yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayi ihracatı içindeki payı %3,2 oldu

Teknoloji yoğunluğuna göre dış ticaret verileri, ISIC Rev.3 sınıflaması içinde yer alan imalat sanayi ürünlerini kapsamaktadır. Eylül ayında ISIC Rev.3'e göre imalat sanayi ürünlerinin toplam ihracattaki payı %94,4'tür. Yüksek teknoloji ürünlerinin imalat sanayi ürünleri ihracatı içindeki payı %3,2, orta yüksek teknoloji ürünlerin payı ise %35,2'dir.

Yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayi ithalatı içindeki payı %13,1 oldu

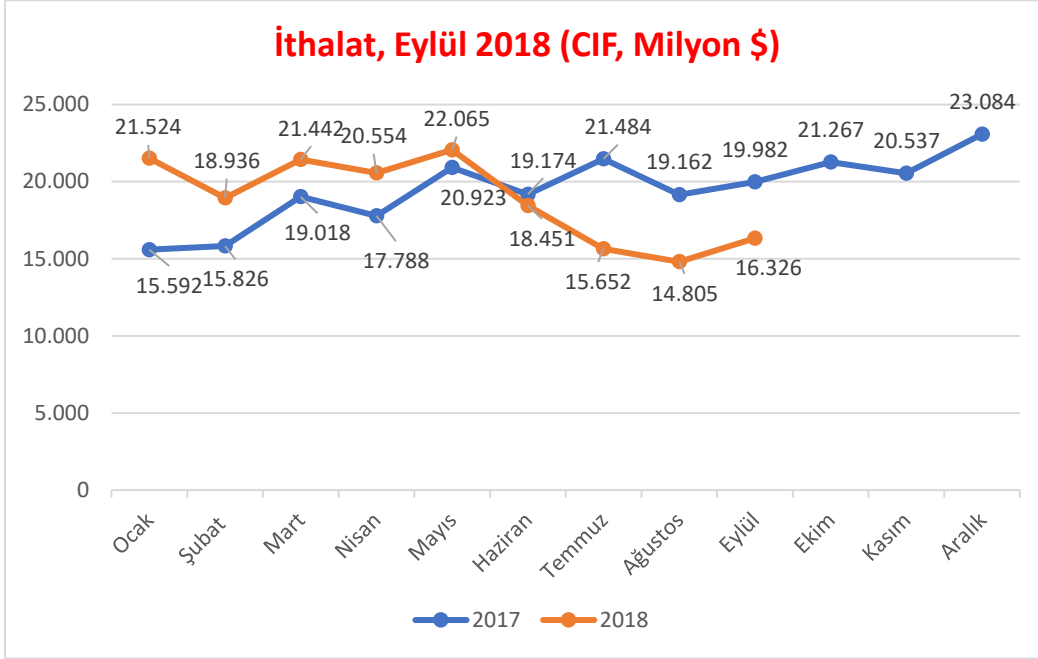
İmalat sanayi ürünlerinin toplam ithalattaki payı %78'dir. Eylül ayında yüksek teknoloji ürünlerinin imalat sanayi ürünleri ithalatı içindeki payı %13,1, orta yüksek teknoloji ürünlerin payı ise %40,5'tir.

Grafik 7: İhracat

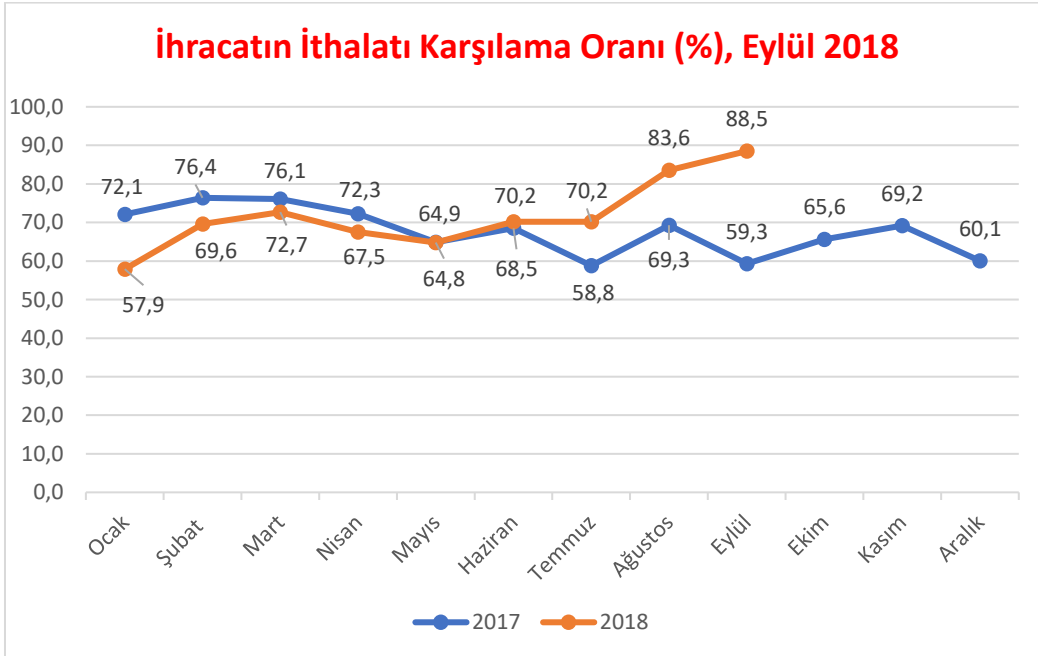
Kaynak: TÜİK

Grafik 8: İthalat

Kaynak: TÜİK

Grafik 9: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Kaynak: TÜİK

3.2. İHRACATÇI FİRMALARIN KANUNİ MERKEZLERİ BAZINDA İHRACAT PERFORMANSI, EYLÜL 2018 (1000 \$)

Tablo 7: İhracatçı Firmaların Kanuni Merkezleri Bazında İhracat Performansı

	ILLER	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL
SIRA	TOPLAM	12.173.436,41	12.859.579,70	15.080.986,63	13.517.929,38	13.925.870,45	12.569.515,07	9.053.178,82	9.025.613,57	105.798.556,85
1	İSTANBUL	5.123.752,86	5.325.469,13	6.667.849,45	6.007.504,28	6.139.520,00	5.483.092,48	6.052.369,69	5.855.066,95	105.798.556,85
2	BURSA	1.149.272,54	1.269.588,67	1.363.203,16	1.169.899,41	1.166.906,45	1.064.625,91	1.071.497,03	798.185,65	46.654.624,84
3	KOCAELİ	979.919,10	1.232.033,19	1.342.323,68	1.092.588,56	1.169.809,20	1.180.932,76	1.208.477,25	819.529,84	9.053.178,82
4	İZMİR	792.076,49	814.496,14	882.674,68	779.099,74	830.679,45	790.182,65	775.107,61	756.588,14	9.025.613,57
5	ANKARA	521.024,34	597.615,07	652.551,75	664.746,99	683.768,88	602.269,27	654.813,25	517.419,72	6.420.904,91
6	GAZİANTEP	522.512,96	542.887,11	613.193,01	561.683,00	615.228,72	482.319,65	564.944,00	517.190,57	4.894.209,26
7	SAKARYA	472.084,72	435.194,91	565.259,30	549.633,44	425.415,28	391.074,70	525.781,77	283.042,95	4.419.959,03
8	MANİSA	293.929,08	315.327,80	398.341,82	389.885,06	383.995,69	300.299,25	314.477,70	305.812,52	3.647.487,07
9	DENİZLİ	260.961,73	259.063,29	312.957,32	282.332,49	294.861,56	273.137,00	278.971,09	265.804,04	2.702.068,91
10	HATAY	187.470,07	218.720,29	224.813,33	176.833,88	253.835,84	220.779,33	227.101,45	211.005,40	2.228.088,52
11	ADANA	151.144,62	141.800,09	177.566,44	158.277,63	181.115,00	142.111,17	160.179,62	170.109,37	1.720.559,57
12	KAYSERİ	141.442,86	148.015,08	178.040,28	154.929,55	151.747,49	141.244,79	158.554,83	131.695,70	1.282.303,94
13	KONYA	135.265,90	137.700,85	162.651,55	153.133,74	147.569,15	130.772,76	153.324,17	138.522,55	1.205.670,58
14	MERSİN	153.864,27	142.293,51	140.913,62	116.521,60	135.301,07	113.745,82	120.914,12	112.068,34	1.158.940,67
15	ANTALYA	114.782,26	112.334,08	124.454,89	114.074,51	127.638,49	95.151,19	88.386,45	82.254,79	1.035.622,35
16	K.MARAŞ	88.827,89	90.145,82	97.643,06	86.240,01	92.694,69	74.721,10	80.685,40	71.890,97	859.076,66
17	ESKİŞEHİR	80.894,96	77.636,06	95.197,40	82.060,98	88.334,94	80.912,22	89.023,25	77.860,54	682.848,94
18	TEKİRDAĞ	73.295,92	76.607,53	87.300,89	80.793,78	93.512,30	78.614,49	86.795,02	76.946,38	671.920,33
50	KIRKLARELİ	6.690,87	6.849,55	9.569,96	9.159,98	8.848,16	7.315,25	9.488,20	8.045,00	653.866,32
60	EDİRNE	3.036,18	3.311,14	4.964,76	5.199,30	4.697,10	2.771,31	4.819,02	3.767,41	65.966,96

Kaynak: TİM

3.3. İLİMİZDEKİ İHRACATÇI FİRMALARIN SEKTÖR İHRACAT PERFORMANSI, EYLÜL 2018 (1000 \$)

Tablo 8: İlimizdeki İhracatçı Firmaların Sektör İhracat Performansı

SEKTÖR	1 – 30 Eylül			1 OCAK - 30 EYLÜL		
	2017	2018	DEĞ.	2017	2018	DEĞ.
Çelik	748,10	919,84	22,96%	7.070,88	8.710,00	23,18%
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	1.605,76	979,79	-38,98%	9.551,92	9.951,08	4,18%
Demir ve Demir Dışı Metaller	4.787,73	6.336,84	32,36%	36.366,71	53.870,68	48,13%
Deri ve Deri Mamulleri	3.165,77	2.226,34	-29,67%	10.697,84	16.891,24	57,89%
Diğer Sanayi Ürünleri	70,74	1,05	-98,52%	567,21	18,70	-96,70%
Elektrik Elektronik ve Hizmet	11.273,21	12.488,38	10,78%	74.743,37	89.823,86	20,18%
Fındık ve Mamulleri	0,00	0,00	0,00	1,06	0,55	-47,84%
Gemi ve Yat	0,00	0,00	0,00	296,33	0,00	-100,00%
Halı	86,61	148,21	71,12%	864,94	1.224,17	41,53%
Hazır giyim ve Konfeksiyon	15.507,25	16.009,19	3,24%	103.863,94	113.510,18	9,29%
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	1.098,14	763,80	-30,45%	4.958,96	6.236,34	25,76%
İklimlendirme Sanayii	2.530,97	3.152,44	24,55%	23.793,20	29.342,71	23,32%
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	11.028,89	9.300,35	-15,67%	81.791,90	88.605,45	8,33%
Kuru Meyve ve Mamulleri	2,03	2,08	2,52%	21,74	15,09	-30,60%
Madencilik Ürünleri	1.059,35	666,33	-37,10%	8.330,27	5.590,74	-32,89%
Makine ve Aksamları	5.337,27	5.698,18	6,76%	37.856,27	48.906,35	29,19%
Meyve Sebze Mamulleri	2,69	718,08	26548,92%	36,20	3.944,53	10795,89%
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	1.074,65	786,90	-26,78%	8.701,59	9.191,45	5,63%
Mücevher	0,00	0,00	0,00	0,46	0,08	-81,72%
Otomotiv Endüstrisi	7.682,12	6.315,03	-17,80%	49.753,51	72.146,13	45,01%
Savunma ve Havacılık Sanayii	0,00	52,03	0,00	2.046,55	315,39	-84,59%
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,00	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00
Tekstil ve Hammaddeleri	10.588,36	10.368,57	-2,08%	83.329,93	95.523,68	14,63%
Yaş Meyve ve Sebze	0,00	12,91	0,00	0,07	47,86	72159,36%
Zeytin ve Zeytinyağı	0,00	0,02	0,00	0,00	0,02	0,00
TOPLAM	77.649,64	76.946,38	-0,91%	544.644,83	653.866,32	20,05%
TÜRKİYE TOPLAM	12.392.809,58	12.011.872,87	-3,07%	95.305.970,79	105.798.556,85	11,01%

Kaynak: TİM

3.4. İLİMİZDEKİ İHRACATÇI FİRMALARIN ÜLKE İHRACAT PERFORMANSI, EYLÜL 2018 (1000 \$)

Tablo 9: İlimizdeki İhracatçı Firmaların Ülke İhracat Performansı

SIRA	SEKTÖR	1 – 30 EYLÜL			1 OCAK - 30 EYLÜL		
		2017	2018	DEĞ.	2017	2018	DEĞ.
	TOPLAM	12.392.809,58	12.011.872,87	-3,07%	95.305.970,79	105.798.556,85	11,01%
1	ALMANYA	1.300.087,22	1.100.427,25	-15,36%	9.584.016,21	10.456.839,19	9,11%
2	BİRLEŞİK KRALLIK	756.530,10	901.699,55	19,19%	6.043.043,06	7.079.798,62	17,16%
3	BİRLEŞİK DEVLETLER	730.917,62	660.007,95	-9,70%	5.293.928,01	5.301.436,33	0,14%
4	IRAK	771.816,98	564.924,85	-26,81%	5.563.814,78	4.590.490,50	-17,49%
5	İSPANYA	555.952,38	546.287,32	-1,74%	4.093.832,40	5.049.371,04	23,34%
6	İSVİÇRE	54.724,31	490.592,56	796,48%	490.429,57	1.107.689,97	125,86%
7	İTALYA	513.755,75	473.923,27	-7,75%	5.355.814,08	6.181.090,39	15,41%
8	FRANSA	477.331,20	440.007,22	-7,82%	4.195.147,37	4.909.781,45	17,03%
9	HOLLANDA	320.867,54	342.744,81	6,82%	2.375.407,56	3.108.323,89	30,85%
10	İSRAİL	309.668,12	297.722,19	-3,86%	2.185.747,37	2.539.668,24	16,19%
11	ROMANYA	244115,374	269198,8759	16,35%	1956625,348	2516101,139	28,59%
12	RUSYA FEDERASYONU	235951,9373	254179,2467	7,73%	1554576,202	2219083,778	42,75%
13	MISIR	185411,1593	253859,5812	36,92%	1403229,43	1895426,962	35,08%
14	POLONYA	241201,3747	231469,5504	-4,03%	1992989,726	2161900,789	8,48%
15	ÇİN HALK CUMHURİYETİ	308.140,28	229.586,13	-25,49%	1.863.147,46	1.972.972,17	5,89%
16	BELÇİKA	248.083,55	215.331,86	-13,20%	1.968.762,21	2.479.182,47	25,93%
17	BULGARİSTAN	242.575,55	192.865,33	-20,49%	1.769.182,43	1.705.250,58	-3,61%
18	İRAN (İSLAM CUM.)	277.159,37	164.950,01	-40,49%	2.050.910,61	1.659.979,80	-19,06%
19	CEZAYİR	146.812,32	157.832,98	7,51%	1.177.229,87	1.319.136,94	12,05%
20	BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	298.281,04	157.094,67	-47,33%	2.386.043,96	1.259.351,44	-47,22%

Kaynak: TİM

3.5. İLİMİZE GÖRE ÖNEMLİ SEKTÖRLER BAZINDA ÜLKEMİZİN İLK 5 ÜLKE İHRACAT PERFORMANSI, EYLÜL 2018 (1000 \$)

Tablo 10: İlimize Göre Önemli Sektörler Bazında Ülkemizin İlk 5 Ülke İhracat Performansı

SEKTÖR	SIRA	ULKE	1 OCAK-30 EYLÜL 2017	1 OCAK-30 EYLÜL 2018	DEĞ.
Demir ve Demir Dışı Metaller	1	ALMANYA	345.622,63	372.034,30	7,64%
	2	İTALYA	163.585,01	194.581,94	18,95%
	3	BİRLEŞİK KRALLIK	113.693,02	138.531,14	21,85%
	4	FRANSA	127.045,36	128.500,23	1,15%
	5	IRAK	95.772,27	99.314,83	3,70%
		Diğer	1.635.676,60	1.764.077,15	7,85%
		Toplam	2.481.394,90	2.697.039,59	8,69%
Elektrik Elektronik ve Hizmet	1	BİRLEŞİK KRALLIK	492.547,37	501.106,37	1,74%
	2	ALMANYA	462.193,82	400.533,52	-13,34%
	3	FRANSA	326.557,05	256.986,71	-21,30%
	4	İTALYA	173.461,77	183.811,96	5,97%
	5	IRAK	149.923,34	158.009,82	5,39%
		Diğer	2.415.017,59	2.381.838,56	-1,37%
		Toplam	4.019.700,94	3.882.286,93	-3,42%
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1	ALMANYA	1.290.581,62	1.254.351,97	-2,81%
	2	BİRLEŞİK KRALLIK	854.507,07	772.389,68	-9,61%
	3	İSPANYA	740.491,72	760.534,42	2,71%
	4	IRAK	233.132,54	320.564,41	37,50%
	5	HOLLANDA	314.211,55	318.174,26	1,26%
		Diğer	3.752.189,91	3.388.787,41	-9,69%
		Toplam	7.185.114,41	6.814.802,15	-5,15%
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	1	BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	152.643,57	540.370,38	254,01%
	2	ALMANYA	347.576,93	343.932,92	-1,05%
	3	IRAK	299.072,03	333.210,00	11,41%
	4	MISIR	307.818,08	274.750,48	-10,74%
	5	BİRLEŞİK DEVLETLER	169.757,54	263.999,47	55,52%
		Diğer	4.405.891,02	4.898.852,02	11,19%
		Toplam	5.682.759,17	6.655.115,27	17,11%
Makine ve Aksamları	1	ALMANYA	237.487,39	222.059,15	-6,50%
	2	BİRLEŞİK DEVLETLER	172.655,67	142.413,51	-17,52%
	3	İRAN (İSLAM CUM.)	95.710,55	114.056,81	19,17%
	4	CEZAYİR	108.228,59	106.334,24	-1,75%
	5	İTALYA	90.633,02	97.953,56	8,08%
		Diğer	1.529.195,61	1.652.983,91	8,09%
		Toplam	2.233.910,82	2.335.801,18	4,56%
Otomotiv Endüstrisi	1	ALMANYA	1.617.482,34	1.818.049,55	12,40%
	2	İTALYA	1.025.311,48	1.401.996,87	36,74%
	3	FRANSA	948.773,59	1.239.134,08	30,60%
	4	BİRLEŞİK KRALLIK	1.038.906,05	1.215.015,38	16,95%
	5	İSPANYA	526.722,29	685.799,13	30,20%
		Diğer	4.429.113,23	5.500.555,59	24,19%
		Toplam	9.586.309,00	11.860.550,61	23,72%
Tekstil ve Hammaddeleri	1	İTALYA	322.991,58	333.081,96	3,12%
	2	BULGARİSTAN	208.902,52	265.246,62	26,97%
	3	ALMANYA	160.550,21	165.187,78	2,89%
	4	İRAN (İSLAM CUM.)	158.657,39	160.175,82	0,96%
	5	BİRLEŞİK DEVLETLER	123.960,02	137.241,00	10,71%
		Diğer	2.314.727,64	2.276.430,41	-1,65%
		Toplam	3.289.789,37	3.337.363,58	1,45%
TOPLAM			53.521.338,93	59.579.611,85	11,32%

Kaynak: TİM

4. BEŞERİ-EKONOMİK VERİLER; İSTİHDAM

4.1. İŞGÜCÜ GİRDİ ENDEKSİ, II. ÇEYREK NİSAN-HAZİRAN 2018

İstihdam endeksi %1,6 arttı

Sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörleri toplamında takvim etkilerinden arındırılmış istihdam endeksi, 2018 yılı II. çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %1,6 arttı. Alt sektörler incelendiğinde, endeks; sanayi sektöründe %3,2, inşaat sektöründe %3,7 ve ticaret-hizmet sektörlerinde %0,1 arttı.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış istihdam endeksi ise bir önceki çeyreğe göre %1,9 azaldı. Alt sektörler incelendiğinde, endeks; sanayi sektöründe %0,5, inşaat sektöründe %1,6 ve ticaret-hizmet sektörlerinde %2,7 azaldı.

Çalışılan saat endeksi aynı kaldı

Sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörleri toplamında takvim etkilerinden arındırılmış çalışılan saat endeksi, 2018 yılı II. çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre aynı kaldı. Alt sektörler incelendiğinde, endeks; sanayi sektöründe %1,1 artarken, inşaat sektöründe %0,6 ve ticaret-hizmet sektörlerinde %0,5 azaldı.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış çalışılan saat endeksi ise bir önceki çeyreğe göre %2,1 azaldı. Alt sektörler incelendiğinde, endeks; sanayi sektöründe %1,0, inşaat sektöründe %2,2 ve ticaret-hizmet sektörlerinde %2,6 azaldı.

Brüt ücret-maaş endeksi %15,7 arttı

Sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörleri toplamında takvim etkilerinden arındırılmış brüt ücret-maaş endeksi, 2018 yılı II. çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %15,7 arttı. Alt sektörler incelendiğinde, endeks; sanayi sektöründe %19,1, inşaat sektöründe %18,5 ve ticaret-hizmet sektörlerinde %13,1 arttı.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış brüt ücret-maaş endeksi ise bir önceki çeyreğe göre %2,9 arttı. Alt sektörler incelendiğinde, endeks; sanayi sektöründe %3,4, inşaat sektöründe %2,2 ve ticaret-hizmet sektörlerinde %2,7 arttı.

4.1.1. İŞGÜCÜ GİRDİ VE MALİYETİ ENDEKSLERİ VE DEĞİŞİM ORANLARI, II. ÇEYREK: NİSAN-HAZİRAN, 2018 [2015=100]

Tablo 11: Mevsim Ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Endeksler Ve Değişim Oranları

Sektör	Arındırılmış	Takvim Etkilerinden Arındırılmış		Mevsim ve Takvim Etkilerinden Arındırılmış	
	Endeks	Endeks	Yıllık Değişim (%)	Endeks	Yıllık Değişim (%)
İstihdam	106,0	106,0	1,6	105,7	-1,9
Çalışılan Saat	102,3	103,1	0,0	102,7	-2,1
Brüt ücret-maaş	156,9	156,9	15,7	157,3	2,9
Saatlik işgücü maliyeti	153,7	152,4	15,8	153,3	4,8
Saatlik kazanç	153,4	152,2	15,7	153,2	5,1
Saatlik kazanç dışı işgücü maliyeti	155,1	153,8	16,2	153,9	3,7

Kaynak: TÜİK

5. BEŞERİ ARAŞTIRMALAR; SAĞLIK HARCAMALARI İSTATİSTİKLERİ 2017

Sağlık harcaması 140 milyar 647 milyon TL olarak gerçekleşti

Sağlık harcamaları, 2017 yılında %17,4 oranında artarak, 140 milyar 647 milyon TL'ye ulaştı. Cari sağlık harcamasının toplam sağlık harcaması içindeki payı, 2016 yılında %94 iken, 2017 yılında %93,1 oldu.

Tablo 12: Hizmet sunucularına göre sağlık harcamaları, 2016, 2017

	Toplam		Genel Devlet		Özel Sektör	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Toplam Sağlık Harcaması	119.756	140.647	94.012	109.744	25.744	30.904
Cari Sağlık Harcaması	112.540	130.981	88.279	101.786	24.261	29.195
Hastaneler	60.141	69.636	49.099	56.826	11.042	12.810
Evde Hemşirelik Bakımı	1	1	-	-	1	1
Ayakta Bakım Sunanlar	14.257	17.163	10.283	11.403	3.974	5.760
Perakende Satış ve Diğer Tıbbi Malzeme Sunanlar	29.321	33.908	21.675	25.55	7.646	8.355
Halk Sağlığı Programlarının Sunumu ve Yönetimi	5.355	6.011	5.355	6.011	-	-
Genel Sağlık Yönetimi ve Sigorta	498	601	272	293	227	309
Sınıflandırılmayan Diğer Kategori	2.967	3.660	1.596	1.700	1.371	1.960
Yatırım	7.216	9.666	5.733	7.958	1.483	1.709

Kaynak: TÜİK

Sağlık harcaması gayri safi yurtiçi hasılanın (GSYH) %4,5'ini oluşturdu

Toplam sağlık harcamasının GSYH'ye oranı, 2017 yılında %4,5 oldu. Genel devlet sağlık harcamasının GSYH'ye oranı ise, %3,5 olarak gerçekleşti.

Sağlık harcamalarının %78'i genel devlet bütçesinden karşılandı

Genel devlet sağlık harcamasının toplam sağlık harcaması içindeki payı, 2016 yılında %78,5 iken, 2017 yılında %78 olarak gerçekleşti.

Sağlık harcamalarının %17,1'i hanehalkları tarafından karşılandı

Hanehalkları tarafından tedavi, ilaç vb. amaçlı yapılan cepten sağlık harcaması, 2017 yılında %22,7 artarak 24 milyar 4 milyon TL oldu. Hanehalkları tarafından cepten yapılan sağlık harcamalarının toplam sağlık harcaması içindeki payı, 2017 yılında %17,1 olarak gerçekleşti.

Kişi başı sağlık harcaması 1 751 TL olarak gerçekleşti

Kişi başı sağlık harcaması, 2016 yılında 1 511 TL iken, 2017 yılında %15,9 artarak, 1 751 TL'ye yükseldi. Kişi başı sağlık harcaması ABD Doları (\$) bazında değerlendirildiğinde ise, 2016 yılında 500 \$ iken, 2017 yılında 480 \$ olarak hesaplandı.

6. KULLANILAN VERİLERİN KAYNAKLARI

Ekonomik, Ticari, Sosyal ve Finansal verilerden oluşan çalışmada 'TÜİK', 'TOBB', 'BDDK', 'TBB', 'TCMB', 'Ekonomi Bakanlığı', 'Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı', 'Gümrük ve Ticaret Bakanlığı', 'Kalkınma Bakanlığı', 'TİM', 'İMİB', 'TEPAV' ve diğer resmi kaynakların yayınladıkları istatistik ve veriler kullanılmıştır. Hatalı veri ve yazım hatalarında ilgili kurumların yayınladıkları orijinal veriler geçerlidir.